ترجمہ فارسی

لمعات التنقیح من انوار المشکوٰۃ

در مطبع مفید عام واقع آگرہ محلہ حکیمان طبع شد

سنہ ۱۳۰۵ھ

بسم الله الرحمن الرحیم

[illegible]

کتاب الایمان

فرمود رسول خدا صلی الله علیه وسلم- اسلام اینست که گواهی دهی باینکه نیست معبودی [illegible]
محمد رسول خدا هستند- و برپا داری نماز را و ادا کنی زکوة را و در رمضان روزه داری [illegible]
تا آنجا طی کردن راه می توانی ❊

فرمود رسول خدا صلی الله علیه وسلم ایمان این ست که ایمان آری بخدا- و فرشتگان او و کتبها او
و پیغمبران او- و بروز قیامت- و ایمان آری بتقدیر از نیک او و بد او ❊

فرمود رسول خدا صلی الله علیه وسلم احسان این ست که خدای را آنچنان عبادت کنی که گویا او را
می بینی پس اگر او را دیدن نمی توانی پس درین شک نیست که او ترا می بیند ❊

فرمود رسول خدا صلی اللہ علیہ وسلم افضل ترین شعبہ از شعبہ ہای ایمان لا الہ الا اللہ گفتن است وادنی ترین او دور کردن گزند است از راہ وحیا شعبہ ایست از ایمان ٭

فرمود رسول خدا صلی اللہ علیہ وسلم مسلمان آن ست کہ مسلمانان از زبان و دست او ایمن باشند و مہاجر آن ست کہ بگذارد ہر آن چیز را کہ خدا از وی نہی فرمودہ است ٭

فرمود رسول خدا صلی اللہ علیہ وسلم ہر آنکہ نماز ما گذارد و رو بقبلہ ما آورد و ذبیحہ ما خورد پس این ہمان مسلمان است کہ برای او ذمہ خدا و ذمہ رسول او ہست پس خیانت مکنید خدای را در ذمہ او

کسی از رسول خدا صلی اللہ علیہ وسلم از اسلام سوال کرد پس فرمود رسول خدا صلی اللہ علیہ وسلم پنج نماز اند در روز و شب ۔ گفت آیا بر من جز این نماز ہا ہستند ۔ فرمود نہ مگر بطریق نفل ۔ و فرمود رسول خدا صلی اللہ علیہ وسلم و روزہای ماہ رمضان ست ۔ گفت آیا بر من جز این روزہ ہست فرمود نہ مگر بطریق نفل ۔ و ذکر فرمود باو رسول خدا صلی اللہ علیہ وسلم زکوۃ را گفت آیا بر من ہست سوای آن ۔ فرمود نہ مگر بطریق ثواب ۔ پس آن شخص باز گشت و میگفت کہ نہ بیشی کنم بر او و نہ کم کنم از و ۔ پس فرمود رسول خدا صلی اللہ علیہ وسلم کامیاب گشت این مرد اگر صادق است ٭

فرمود رسول خدا صلی اللہ علیہ وسلم برای جمعی از صحابہ خویش کہ بیعت کنید بمن برین کہ چیزی را با خدا شریک نکنید و دزدی نکنید ۔ و زنا نکنید ۔ و طفلان خود را نہ کشید ۔ و بہتان نہ بندید کہ از پیش خود افترا کردہ باشید ۔ و در کار نیک مخالفت نکنید ۔ پس ہر آنکہ از شما این ہمہ بجا آورد پس مزد او بر خدا است ٭

فرمود رسول خدا صلی اللہ علیہ وسلم بندۂ نیست کہ لا الہ الا اللہ گفت و بر آن مرد مگر آنکہ داخل جنت

فرمود رسول خدا صلی اللہ علیہ وسلم ایمان نیست آن کس را کہ امانت نیست۔ و دین نیست آنکس را کہ عہد نیست ✽

فرمود رسول خدا صلی اللہ علیہ وسلم ہر آنکہ مُرد و او می داند کہ معبودی نیست بجز خدا داخل جنت شد ✽

فرمود رسول خدا صلی اللہ علیہ وسلم کلید ہای جنت گواہی دادن ست باین کہ نیست معبودی بجز خدا

مردی از رسول خدا صلی اللہ علیہ وسلم سوال کرد کہ ایمان چیست۔ فرمود کہ ہر گاہ کار نیک تو ترا خوش کند و کار بد تو ترا بد آید پس تو مومن ہستی ✽

باب الکبائر

یکی گفت یا رسول اللہ کدام گناہ بزرگ ہست۔ فرمود رسول خدا صلی اللہ علیہ وسلم آنکہ با خدا کسی را شریک خوانی باینکہ او ترا آفریدہ ہست۔ گفت بعد ازان کدام۔ فرمود آنکہ تو فرزند خویش را بکشی بخوف اینکہ طعام خورد با تو گفت بعد آن کدام۔ فرمود آنکہ با زن ہمسایہ خویش زنا کنی ✽

فرمود رسول خدا صلی اللہ علیہ وسلم گناہ ہای کبیرہ۔ شرک بخدا و نافرمانی والدین و قتل نفس و قسم دروغ ہست

فرمود رسول خدا صلی اللہ علیہ وسلم چہار چیز است کہ در ہر کسی کہ باشد منافق خالص است و کسی کہ در وی یکی از آنہا باشد خصلتی از نفاق در وی باشد تا اینکہ او را ترک کند۔ چون امانت دادہ شود خیانت ورزد۔ و چون سخن گوید دروغ گوید۔ و چون معاہدہ کند وفا نکند۔ و چون بستیزہ در آید فحش گوید ✽

کتاب الصلوٰۃ

فرمود رسول خدا صلی اللہ علیہ وسلم آیا می پندارید کہ اگر بر دروازہ یکی از شما جوی باشد کہ در وی ہر روز پنج بار غسل کند آیا از چرک در وی چیزی خواہد ماند۔ گفتند نہ از چرک چیزی نماند فرمود پس ہمچنین است

مثال نمازهای پنجگانه - خدا محو کند بآنها گناه‌های شما ❊

فرمود رسول خدا صلی الله علیه وسلم پسندیده ترین کارها نزد خدا - نماز گزاردن ست بوقت آنها بعد ازان اطاعت والدین ❊

فرمود رسول خدا صلی الله علیه وسلم - درمیان بنده و کفر ترک کردن نماز است ❊

فرمود رسول خدا صلی الله علیه وسلم پنج نماز است که فرض کرده است الله تعالی آنها را هر کسی که بخوبی وضو کرد برای آنها - و ادا کرد آنها را در اوقات آنها - و تمام کرد رکوع و خشوع آنها - خدا ذمه دار است که بخشد او را و هر آنکه نکرد پس ذمه خدا او را نیست - اگر خدا خواهد بخشد و اگر خواهد عذاب کند ❊

فرمود رسول خدا صلی الله علیه وسلم حکم کنید اولاد خویش را بنماز دران حال که ایشان بعمر هفت ساله باشند و چون ده ساله شوند بزنید ایشان را برای نماز ❊

سوال کرده شد از رسول خدا صلی الله علیه وسلم که کدام کار افضل ترین کارهاست فرمود نماز در اول وقت

باب الجماعة وفضلها

فرمود رسول خدا صلی الله علیه وسلم - نماز جماعت بزرگی دارد بر نماز تنها بهفت و بست مرتبه -

حکم نمود رسول خدا صلی الله علیه وسلم که چون در مسجد باشید و نماز را اذان داده شود بیرون نروید از مسجد تا آنکه نماز گذارید ❊

باب القصد فی العمل

فرمود رسول خدا صلی الله علیه وسلم پسندیده ترین اعمال نزد خدا آن ست که همیشه کرده آید اگرچه اندک باشد ❊

فرمود رسول خدا صلی اللہ علیہ وسلم - از اعمال آن مقدار اختیار کنید کہ طاقت او دارید پس
خدا از ثواب دادن درماندہ نمی شود تا آنکہ شما از عبادت درماندہ شوید ❊

فرمود رسول خدا صلی اللہ علیہ وسلم - کسی نیست کہ تشدد کند در دین مگر اینکہ دین او مغلوب گرداند
پس میانہ روی گیرید و طلب قرب کنید و خوش باشید و از خدا مدد طلبید بوقت صبح و بوقت
شام و در پارہ از آخر شب ❊

فرمود رسول خدا صلی اللہ علیہ وسلم - نماز ادا کن ایستادہ و اگر نتوانی پس نشستہ و اگر نتوانی پس بر بستر او فتادہ

کتاب الدعوات

فرمود رسول خدا صلی اللہ علیہ وسلم - دعا مغز عبادت است -

فرمود رسول خدا صلی اللہ علیہ وسلم - چیزی نزد خدا بزرگ تر از دعا نیست ❊

فرمود رسول خدا صلی اللہ علیہ وسلم - دعا فائدہ می بخشد در رو کہ نازل شدہ و در رو کہ نازل نشدہ
پس ای بندگان خدا دعا بر شما لازم است ❊

فرمود رسول خدا صلی اللہ علیہ وسلم - از خدا بخشش او طلبید زیرا کہ خدا دوست میدارد کہ سوال
کردہ شود و بزرگترین عبادت انتظار کشایش است ❊

فرمود رسول خدا صلی اللہ علیہ وسلم - باید کہ ہر یکی از شما جملہ حاجات خویش را از خدا سوال نماید - تا
آنکہ تسمہ نعلین خود را ہم چون شکستہ شود از خدا سوال کنید ❊

باب ذکر اللہ عز و جل

فرمود رسول خدا صلی اللہ علیہ وسلم - مثال آنکہ یاد میکند خدا را و آنکہ یاد نمی کند مثال زندہ و مردہ است

فرمود رسول خدا صلی اللہ علیہ وسلم - خدا می فرماید کہ من نزد گمان بندہ ام کہ بمن می دارد - و من با او ہستم چون مرا یاد میکند پس اگر مرا در دل یاد میکند من او را در دل یاد میکنم و اگر مرا در مجمع یاد میکند من او را در مجمعی یاد میکنم کہ بہتر از آن است *

فرمود رسول خدا صلی اللہ علیہ وسلم آیا من نہ خبر دہم شما را بہ بہترین اعمال شما و پاکیزہ ترین آنہا نزد مالک شما و بلند ترین آنہا در رتبہ ہای شما - و بہتر برای شما از صرف نمودن زر و ورق نقرہ و بہتر برای شما از آنکہ در افتید بدشمنان خود و بزنید گردنہای ایشان - و بزنند ایشان گردنہای شما صحابہ گفتند آری - فرمود ذکر خدا *

فرمود رسول خدا صلی اللہ علیہ وسلم گروہی نیست کہ برخیزد از مجلسی کہ در و ذکر خدا نکردہ اند مگر آنکہ برخاستہ است از لاشۂ خر - و بر ایشان حسرت باشد *

فرمود رسول خدا صلی اللہ علیہ وسلم - زیادہ سخن مگوئید بے ذکر خدا - زیرا کہ بسیار سخن گفتن بی ذکر خدا قساوت است قلب را و دور ترین مردمان از خدا دلیست کہ سخت باشد *

فرمود رسول خدا صلی اللہ علیہ وسلم - خدا می فرماید کہ من با بندۂ خود می باشم چون مرا یاد می کند و بیاد من لبہای او جنبش میکنند *

باب الاستغفار والتوبۃ

فرمود رسول خدا صلی اللہ علیہ وسلم - ای مردمان توبہ کنید سوی خدا کہ من توبہ می کنم سوی او در روز صد بار *

فرمود رسول خدا صلی اللہ علیہ وسلم - بندۂ گناہی کرد و گفت ای پروردگار گناہ کردم پس بخشش او را

پس گفت خدای او۔ آیا دانست بندۂ من که او را پروردگاری هست که می آمرزد گناه را و می گیرد باو۔ آمرزیدم بندۂ خود را۔ پس ازان بماند برین تا دستے که خدا خواست باز گناه کرد و گفت ای پروردگار گناه کردم پس بخش او را۔ خدا فرمود۔ دانست بندۂ من که او را پروردگاری هست که می آمرزد گناه را و میگیرد باو۔ آمرزیدم بندۂ خود را۔ پس ازان بماند برین تا مدتی که خدا خواست۔ باز گناه کرد۔ و گفت ای پروردگار گناهی دیگر کردم پس بخش او را۔ خدا فرمود آیا دانست بندۂ من که او را پروردگاری هست که می آمرزد گناه را و می گیرد باو۔ آمرزیدم بندۂ خود را۔ پس بکند هر بار که خواهد*

فرمود رسول خدا صلی الله علیه وسلم سید استغفار این ست که گوئی اللهم انت ربی لا اله الا انت خلقتنی وانا عبدك وانا علی عهدك ووعدك ما استطعت اعوذ بك من شر ما صنعت ابوء لك بنعمتك علیّ وابوء بذنبی فاغفر لی فانه لا یغفر الذنوب الا انت یعنی ای بار خدایا تو پروردگار من هستی نیست معبودی بجز تو۔ پیدا کردی مرا و من بندۂ تو هستم و بر عهد تو و وعدۂ تو هستم بقدری که می توانم۔ پناه می طلبم بتو از شر آن که کرده ام۔ اقرار میکنم پیش تو بنعمتهای تو که بر من است و اقرار میکنم بگناه خود پس بیامرز مرا که نمی بخشد گناهان را سوای تو*

فرمود رسول خدا صلی الله علیه وسلم خدا می پذیرد توبه بنده را تا آنکه جانش بگلو نرسد*

فرمود رسول خدا صلی الله علیه وسلم بزرگترین دعاها آنست که درخواهی از خدا صحت و عافیت در دنیا و آخرت۔ که چون داده شوی صحت و عافیت در دنیا و آخرت کامیاب شدی*

رسول خدا صلی علیه وسلم - باین دعا دعا می کرد - ای خدا به بخش برمن خطای مرا - وجهل مرا
واسراف مرا در کارهای من - وآنرا که تو داناتری باو از من - ای خدا به بخش برای من جد
من وهزل من وخطای من - ودانسته کردن من واین همه از من است - ای خدای من
به بخش برای من آنچه پیشتر کرده ام وآنچه پسپتر گذاشته ام - وآنچه در پنهان کرده ام وآنچه علانیه
کرده ام وآنچه که تو باو داناتری از من - تو اول هستی وتو آخر هستی وتو بر هر چیز قادر هستی ❖

رسول خدا صلی الله علیه وسلم می گفت - ای خدا درست نما بهر من دین مرا که او محافظ کار من
است ودنیای مرا که درو معاش من است - ودرست نما برای من آخرت من که درو بازگشت
من است - وزندگی را برای من سبب افزونی کن در هر نیکی ومرگ را راحت کن بهر من از
هر بدی - مؤلف این اوراق می گوید که نبی معصوم را با خدای غفور رحیم خویش این معاملت است
پس شما چگونه فلاح خواهید یافت - اگر استغفار وتوبه بسوی خدای خود نخواهید کرد که او صاحب
حکومت وملکوت است وصاحب فخر وعظمت - همان است خداوند پاک که معبودی نیست
سوای او - یعنی آمرزد گناهان را سوای او - پس رجوع کنید بسوی خدا به تحقیق که او بخشنده رحیم است

باب المفاخرة والعصبية

پرسیده شد رسول خدا صلی علیه وسلم که کدام کس بزرگتر است - فرمود بزرگترین ایشان نزد خدا
پرهیزگارترین ایشان است ❖

فرمود رسول خدا صلی الله علیه وسلم - که خدا وحی فرستاد بمن که تواضع کنید بحدیکه نه فخر کند کسی بر کسے
ونه زیادتی کند کسی بر کسے ❖

فرمود رسول خدا صلی اللہ علیہ وسلم خدا از شما برد عصبیت جاہلیت و فخر آنرا با پدران و جز این نباشد که او مسلمان پرہیزگار است یا گناہگار بدبخت مردمان ہمہ پسران آدم ہستند و آدم از خاک است

فرمود رسول خدا صلی اللہ علیہ وسلم آنکہ یاوری کرد قوم خود را بر ناحق پس او مانند شتر است کہ در چاہ افتاد و برون آوردہ شود بہ دم خودش ✲

پرسیدہ شد رسول خدا صلی اللہ علیہ وسلم کہ عصبیت چیست - فرمود اینکہ تو اعانت کنی قوم خود را بر ظلم ✲

فرمود رسول خدا صلی اللہ علیہ وسلم بہترین شما دور کنندہ ظالم است از قبیلہ خویش تا آنکہ در گناہ نہ افتد ✲

فرمود رسول خدا صلی اللہ علیہ وسلم نیست از ما آنکہ بسوی عصبیت خواند - و نیست از ما آنکہ از عصبیت جنگ کرد - و نیست از ما آنکہ مرد بر عصبیت ✲

فرمود رسول خدا صلی اللہ علیہ وسلم محبت داشتن تو بہ چیزی ترا کور و کر میکند ✲

گفتہ شد رسول خدا را کہ آیا این از عصبیت است کہ مرد دوست دارد قوم خویش را - فرمود نہ لکن عصبیت آن است کہ مرد قوم خود را اعانت کند بر ظلم ✲

فرمود رسول خدا صلی اللہ علیہ وسلم این انساب شما کسی را موجب ننگ نیست - شما ہمہ پسران آدم ہستید چنانکہ پیمانہ با پیمانہ در کمی برابر است چون او را پر نکردہ باشید کسی را بر کسے برتری نیست مگر بہ دین و تقوی ✲

کتاب البر والصلۃ

فرمود رسول خدا صلی اللہ علیہ وسلم خاک آلودہ باد بینی او - خاک آلودہ باد بینی او - خاک آلودہ باد بینی او - گفتند کیست آنکس ای رسول خدا - فرمود آنکہ دریافت والدین خود را در پیری - یکی را

یا هر دو را باز هم داخل بهشت نشد *

آمد مادر اسماء دختر ابوبکر بر وی و او مشرک بود در عهد قریش یعنی در زمان صلح با قریش پس گفت ای رسول خدا مادر من پیش من رسیده است و او روگردانده است از اسلام - آیا نیکوکاری کنم با او - فرمود آری *

فرمود رسول خدا صلی الله علیه وسلم آل فلان اولیاء من نیستند - ولی من نیست مگر خدا و مسلمانان صالح لیکن ایشان را قرابتی است که تر میدارم او را بتری او یعنی ادای حق قرابت میکنم *

فرمود رسول خدا صلی الله علیه وسلم - از گناهان بزرگ است دشنام دادن مرد والدین خود را - گفتند ای رسول خدا آیا کسی والدین خویش را دشنام میدهد - فرمود آری - دشنام میدهد پدر کسی را پس او دشنام میدهد پدر این را - و دشنام میدهد مادرش را پس او دشنام میدهد مادر این را *

فرمود رسول خدا صلی الله علیه وسلم - از نیکوترین نیکی ها نیکوکاری کردن مرد است با دوستان پدر خود بعد آن که پدر نباشد *

فرمود رسول خدا صلی الله علیه وسلم - رضای خدا در رضای پدر است و خفگی خدا در خفگی پدر است

فرمود رسول خدا صلی الله علیه وسلم که فرمود الله تعالی و تبارک من رحمن هستم و من رحیم هستم پیدا کردم رحم را و مشتق کردم او را از اسم خویش پس آنکه با و پیوند گرفت با و پیوند گرفتم و آنکه او را ببرید بریدم او را *

فرمود رسول خدا صلی الله علیه وسلم - در بهشت داخل نشود احسان نهنده و والدین را نافرمانی کننده و دائم الخمر

مردی نزد رسول خدا صلی الله علیه وسلم آمد - پس گفت ای رسول خدا گناهی بزرگ از من صادر شد آیا مرا

تو بهشت - فرمود آیا ترا مادری هست گفت نه - فرمود خاله هست گفت آری - فرمود پس با وی نیکی کن ✤

مردی نزد رسول خدا صلی الله علیه وسلم آمد - پس گفت ای رسول خدا آیا از نیکوکاری بوالدین چیزی مانده هست که پس از مرگ شان بجا آرم - فرمود آری - دعا بر ایشان - و استغفار برای شان - و وفا کردن عهد ایشان پس ایشان - و صله رحم که پیوند نگیرد مگر بآن هر دو - و اعزاز نمودن دوستان ایشان را ✤

رسول خدا صلی الله علیه وسلم در جعرانه گوشت تقسیم می فرمود که ناگهان زنی پیش آمد - و با رسول خدا صلی الله علیه وسلم نزدیک شد - پس آنحضرت گسترد چادر خود را برای او پس نشست براو - ابو طفیل گفت - کیست این - مردمان گفتند مادر آنحضرت است که آنحضرت را شیر داده است ✤

مردی نزد رسول خدا صلی الله علیه وسلم آمد - و گفت ای رسول خدا میخواهم که جهاد کنم - و آمدم که با تو مشورت گیرم - فرمود آیا ترا مادری هست - گفت آری - فرمود پس او را لازم باش که جنت زیر پای اوست ✤

مردی گفت ای رسول خدا والدین را بر اولاد خویش چه حق است - فرمود آن هر دو بهشت و دوزخ تواند ✤

فرمود رسول خدا صلی الله علیه وسلم هر آنکه بامداد کرد در حالیکه خدا را مطیع است در باب پدر و مادر خود برای او دو دروازه از جنت مفتوح شود - و اگر از ایشان یکی باشد - پس یک دروازه و هر آنکه صبح کرد در حالیکه نافرمان است خدای را در باب والدین خویش او را دو دروازه از دوزخ مفتوح شود - و اگر از ایشان یکی است - پس یک دروازه - مردی گفت

اگرچہ والدین بروظلم کردہ باشند۔ فرمود اگرچہ ظلم کردہ باشند و اگرچہ ظلم کردہ باشند

فرمود رسول خدا صلی اللہ علیہ وسلم نیست پسرے نیکوکار کہ می بیند سوی والدین خود بنظر رحمت مگر آنکہ بنویسد خدا تعالی عوض ہر نظر یک حج مقبول۔ گفتند و اگرچہ بیند ہر روز صد بار فرمود آری خدا بزرگ و پاک ست *

فرمود رسول خدا صلی اللہ علیہ وسلم از ہمہ گناہان خدا ہر کرا بخواہد می بخشد۔ مگر نافرمانی والدین کہ بشتاب می آرد برای او بر صاحب او در زندگی او پیش از مرگ *

فرمود رسول خدا صلی اللہ علیہ وسلم برادر کلان را بر برادر خرد ہمان حق ست کہ پدر را بر پسر خویش *

باب الشفقة والرحمة على الخلق

فرمود رسول خدا صلی اللہ علیہ وسلم خدا رحم نمیکند بر کہ رحم نمیکند بر مردمان *

فرمود رسول خدا صلی اللہ علیہ وسلم سعی کنندہ برای زنان بی شوہر و مسکین مثل سعی کنندہ است در راہ خدا و می پندارم (از راوی شک ست) کہ گفت مثل قائم اللیل است کہ عاجز نمی آید و مثل روزہ دار است کہ افطار نمیکند *

فرمود رسول خدا صلی اللہ علیہ وسلم قسم باوست کہ جانم در دست اوست کہ مومن نمی شود بندہ تا آنکہ برای برادر خویش (ای جملہ مسلمانان) ہمان دوست دارد کہ برای خود دوست دارد

فرمود رسول خدا صلی اللہ علیہ وسلم سوگند بخدا مومن نمیشود بخدا مومن نمیشود۔ بخدا مومن نمیشود گفتند کدام ای رسول اللہ۔ فرمود آنکہ ہمسایہ خویش را از مصائب نگاہ نمیدارد *

فرمود رسول خدا صلی اللہ علیہ وسلم کسانیکہ رحم میکنند رحم می فرماید بر ایشان خدا۔ رحم کنید بر آنان

کہ در زمین ہستند۔ رحم خواہد کرد بر شما آنکہ در آسمان است *

فرمود رسول خدا صلی اللہ علیہ وسلم نیست از ما آنکہ نہ رحم کند بر صغیر ما و نہ گرامی دارد بزرگ ما را و نہ امر کند بہ نیکی۔ و نہ منع کند از بدی *

فرمود رسول خدا صلی اللہ علیہ وسلم۔ آنکہ بر سر یتیم دست بگرداند و نہ دست گردانیدہ است مگر برای خدا در العوض ہر موکہ بر و دستش گردیدہ است نیکیہا خواہد بود۔ و آنکہ نیکی کرد بہ دختر یتیم یا بہ پسری یتیم۔ کہ با او ست۔ من و او ہر دو در جنت خواہیم بود این چنین۔ این فرمود و دو انگشت خویش را فراہم آورد *

فرمود رسول خدا صلی اللہ علیہ وسلم۔ بہترین ہم نشینان نزد خدا آن است کہ با ہم نشین خود نیک باشد۔ و بہترین ہمسائگان نزد خدا۔ بہترین ایشان است با ہمسایہ خود *

فرمود رسول خدا صلی اللہ علیہ وسلم۔ آنرا کہ خوش آید کہ خدا و پیغمبر او را دوست دارند۔ یا آنکہ خدا و پیغمبر او را دوست دارد۔ پس باید کہ۔ راست گوید چون سخن گوید۔ و امانت را ادا کند چون امانت نہادہ شود۔ و باید کہ بہ نیکی بسر کند ہمسایگی کسیکہ با او ہمسایہ است *

فرمود رسول خدا صلی اللہ علیہ وسلم۔ مومن نیست آنکہ خود سیر خورد و ہمسایہ در پہلوی او گرسنہ باشد *

فرمود رسول خدا صلی اللہ علیہ وسلم۔ مردمان عیال خدا ہستند پس دوست ترین مردمان بخدا آنست کہ با عیال او نیکی کند *

باب الرفق والحیاء وحسن الخلق

فرمود رسول خدا صلی اللہ علیہ وسلم۔ خدا مہربان است و مہربانی را دوست میدارد۔ و عطا میکند بر مہربانی چیزی کہ عطا نمیکند بہ بدخوئی *

فرمود رسول خدا صلی الله علیه وسلم نیکی حسن اخلاق است - وگناه آن است که خلد در سینهٔ تو وتو نه‌پسندی که مردمان بر و مطلع شوند ❊

فرمود رسول خدا صلعم - دوست ترین شما نزد من پسندیده ترین شما در اخلاق ست ❊

فرمود رسول خدا صلی الله علیه وسلم حیا از ایمان است - وایمان در جنت است وبیحیائی از ستم است وستم در دوزخ است ❊

گفتند ای رسول خدا صلی الله علیه وسلم بهترین چیزها که انسان را داده اند چیست - فرمود خلق پسندیده ❊

فرمود رسول خدا صلی الله علیه وسلم گران ترین چیزها که در میزان مومن نهند بروز قیامت خلق نیکوست وخدا ناپسند میدارد فحش گوینده بی شرم را ❊

فرمود رسول خدا صلی الله علیه وسلم آن مسلمان که با مردمان بیامیزد و بر آزار دادن ایشان صبر کند بهتر است از آنکه با ایشان در نیامیزد و بر آزار ایشان صبر نکند ❊

باب الغضب والکبر

گفت مردی با رسول خدا صلی الله علیه وسلم که مرا وصیت فرمائی - فرمود خشم مکن پس بتکرار فرمود این را - فرمود که خشم مکن ❊

فرمود رسول خدا صلی الله علیه وسلم - آیا شما را از اهل جنت آگهی ندهم - هر مسکین که مسکینی وزبونی هست اگر قسم خورد بر خدا اورا راست آرد - آیا نه خبر دهم شما را از اهل دوزخ - هر درشت خوی بناز خرامنده غرور کننده است ❊

فرمود رسول خدا صلی اللہ علیہ وسلم - در جنت داخل نخواہد شد آنکہ در دلش ذرۂ از غرور است - مردی عرض داشت کہ انسان می پسند داین را کہ جامۂ او خوب باشد و کفش او خوب باشد - فرمود خدا جمیل است و جمال را دوست میدارد - غرور مغلوب نمودن امر حق است - و حقیر داشتن مردمان

فرمود رسول خدا صلی اللہ علیہ وسلم - نہ بندۂ جرعۂ فرو بردہ است افضل تر نزد خدای عزّ و جل از فرو بردن جرعۂ غضب کہ فرو می نشاند غضب را از بہر حاصل کردن رضای خدای تعالیٰ ❊

ابن عباس در تفسیر این آیت ادفع بالتی ھی احسن یعنی دفع کن بچیزی کہ پسندیدہ تر است گفتہ است کہ این صبر است در غصہ - و معاف کردن است کسی را بوقت بدی نمودن و ہرگاہ چنین کردند محفوظ دارد خدا ایشان را - و فروتنی کند برای ایشان دشمن ایشان گویا کہ دوست مہربان عزیز است ❊

فرمود رسول خدا صلی اللہ علیہ وسلم کسیکہ فروتنی کند با مردمان برای خدا - بلند کند او را خدا پس او در دل خویش حقیر است و در چشم مردمان بزرگ - و آنکہ غرور کرد بیندازد او را خدا پس او در چشم مردمان حقیر است و در دل خویش بزرگ - تا اینکہ او نزد ایشان ناچیز تر است از سگ و خوک ❊

فرمود رسول خدا صلی اللہ علیہ وسلم - سہ چیز نجات دہندہ است و سہ ہلاک کنندہ آنکہ نجات دہندہ است پس پرہیزگاری نمودن است برای خدا در باطن و در ظاہر و سخن حق گفتن در خوشنودی و در رنج - و میانہ روی در دولتمندی و مفلسی - و آنکہ ہلاک کنندہ است پس ہوس است کہ پیروی کردہ شود - و بخل است کہ اطاعت او کردہ آید - و نازش مرد است

برخود — واین سخت ترین آنہا است ❊

کتاب الرقاق

فرمود رسول خدا صلی اللہ علیہ وسلم۔ دو نعمت است کہ در و اکثر مردمان رشک کردہ میشوند صحت و فراغت ❊

فرمود رسول خدا صلی اللہ علیہ وسلم۔ دنیا زندان مومن است و جنت کافر ❊

فرمود رسول خدا صلی اللہ علیہ وسلم۔ دوزخ در حجاب خواہش ہا است و جنت در حجاب دشواریہا

فرمود رسول خدا صلی اللہ علیہ وسلم۔ قسم بخدا کہ از فقر بر شما نمی ترسم۔ لیکن می ترسم بر شما از اینکہ دنیا بر شما فراخ کردہ شود چنانچہ فراخ کردہ شد بر آنانکہ پیش از شما بودند۔ پس عشق ورزید باو چنانچہ عشق ورزیدند باو۔ و ہلاک کند شما را چنانچہ ہلاک کرد ایشان را ❊

فرمود رسول خدا صلی اللہ علیہ وسلم۔ فلاح یافت آنکہ اسلام پذیرفت۔ و بقدر کفاف روزی دادہ شد۔ و قانع گردانید خدا او را بآن کہ عطا فرمود ❊

فرمود رسول خدا صلی اللہ علیہ وسلم۔ میگوید مال من مال من۔ و بہ تحقیق کہ آنچہ او را است از مال او سہ چیز است۔ آنچہ خورد و فنا کرد۔ و پوشید و کہنہ کرد۔ و بخشش نمود و جمع کرد۔ (یعنی برای خود در عاقبت) و آنچہ سوای اینہا است پس بر بادروندہ است وا گزارندہ اوست برای مردمان ❊

فرمود رسول خدا صلی اللہ علیہ وسلم۔ دولتمندی از فراوانی مال نیست۔ لیکن دولتمندی بی نیازی نفس است ❊

فرمود رسول خدا صلی اللہ علیہ وسلم - از ممنوعات برکران باش کہ عابدترین مردمان خواہی بود و راضی
باش بآنکہ قسمت کردہ است خدا برای تو کہ دولتمندترین مردمان خواہی بود - و نیکی کن با ہمسایۂ
خویش کہ مومن خواہی بود - و دوست دار برای مردمان آنچہ برای خود دوست میداری کہ مسلم
خواہی بود - و بسیار خندہ مکن زیرا کہ بسیار خندیدن دل را مردہ میکند ٭
فرمود رسول خدا صلی اللہ علیہ وسلم پنج چیز را پیش از پنج چیز غنیمت شمر جوانی خویش را پیش از پیری خویش
و صحت خویش را پیش از رنجوری خویش - و دولتمندی خویش را پیش از محتاجی خویش
و فراغ خویش را پیش از مشغولی خویش - و زندگی خویش را پیش از مرگ خویش ٭
فرمود رسول خدا صلی اللہ علیہ وسلم - ہر امت را فتنہ است و فتنۂ امت من مال است ٭
فرمود رسول خدا صلی اللہ علیہ وسلم - آنکہ طلب کرد دنیا را بطریق حلال برای باز ماندن از
سوال - و سعی برای اہل خود - و مہربانی با ہمسایۂ خویش - ملاقات خواہد کرد با خدا روز
قیامت و روی او مانند ماہ خواہد بود کہ در شب بدر می باشد - و آنکہ دنیا را طلب کرد بطریق
حلال طلب کردن بکثرت فخر کنندہ و نمائش کنندہ - با خدا ملاقی خواہد شد و او برو غضبناک خواہد بود
فرمود رسول خدا صلی اللہ علیہ وسلم چہار چیز است کہ چون در تو باشد پس بر تو گناہی نیست ہر گاہ
از دنیا فوت شوی محفوظ داشتن امانت - و راست گفتن - و حسن خلق - و احتیاط در روزی ٭

باب استحباب المال والعمر للطاعۃ

فرمود رسول خدا صلی اللہ علیہ وسلم بتحقیق کہ خدا تعالی چون بہ بندہ نیکی کردن خواہد او را
مشغول کند - گفتند ای رسول خدا چگونہ مشغول کند - فرمود او را توفیق کار نیک دہد پیش از مرگ

فرمود رسول خدا صلی الله علیه وسلم - از دولتمندی آن نقصان نیست که از خدای عز وجل بترسد
وتندرستی برای آنکه پرهیزگاری کند از دولتمندی بهتر است - وسرور نفس از جمله نعمتها است ❊

باب الریا وسمعة

فرمود رسول خدا صلی الله علیه وسلم - خدا بسوی صورتهای شما و مالهای شما نمی بیند - لیکن
می نگرد بسوی دلهای شما و کارهای شما ❊

فرمود رسول خدا صلی الله علیه وسلم - خدا میفرماید که من بی نیازترین شریکان هستم از شرکت
پس کسیکه کاری کرد که در وی با من دیگری را شریک گرداند - بگذارم او را و شرک او را ❊

فرمود رسول خدا صلی الله علیه وسلم - آنکه نماز خواند بقصد نمائش پس شرک کرد - و آنکه روزه داشت
بقصد نمائش پس شرک کرد - و آنکه خیرات کرد بقصد نمائش پس شرک کرد ❊

باب اسماء النبی صلی الله علیه وسلم وصفاته

فرمود رسول خدا صلی الله علیه وسلم من محمد هستم - و من احمد هستم - و من ماحی هستم که محو میکند
خدا بسبب من کفر را - و من حاشر هستم که مردمان بر قدم من محشور کرده خواهند شد - و من عاقب هستم
و عاقب آنکس است که بعد او کدام نبی نیاید ❊

فرمود رسول خدا صلی الله علیه وسلم من مقفی هستم (یعنی بعد همه آینده) و من نبی توبه هستم
و نبی رحمة هستم ❊

صفة النبی صلی الله علیه وسلم

قامت آنجناب میانه بود - نه دراز ناموزون نه کوتاه - چهرهٔ آنجناب مانند شمشیر و مانند آفتاب و ماهتاب

تابان بود - سر مبارک کلان بود - و ریش مبارک موهای بسیار داشت و
پیچیده و سخت بودند و نه راست افتاده - چشمان مبارک دراز بودند صاف و رگ
و مژگانها سیاه و دهن فراخ بود - و در میان دو دندانهای پیشین فرجه بود چون سخن میفرمود دیده میشد
که گویا نور از فرجه هر دو دندان بر می آید - و شانه های آنجناب باهم فاصله داشت که فراخی سینه
آن را لازم است - و قریب استخوان طرف شانه آنجناب چیزی مانند بیضه کبوتر بود که در رنگ جسد
آنجناب مشابهت داشت یا مانند فراهم آمدن سر انگشتان بود و بر وی خالها بودند چون دانها
هر دو کف دست کشاده بود و قدمها و کف دستها پر گوشت - پاشنها سبک - رنگ آنجناب
تابنده بود سفید ملیح نه بسیار سفید و نه بسیار گندم گون - در سر و ریش آنجناب بست موی هم
سپید نبود - و سپیدی که بود در موهای زیر لب و موهای قریب نرمه گوش بود و قدری در سر
قریب پیشانی - عرق آنجناب چون گهر بود و خوشبودار تر - مبعوث فرمود آنجناب را خدا در عمر چهل
سال - پس اقامت فرمود در مکه سیزده سال و وحی فرستاده میشد بآنجناب - باز بهجرت امر
فرموده شد - پس ده سال در مهاجرت یعنی در مدینه بسر فرمود و وفات فرمود و عمر آنجناب
شصت و سه سال بود -

باب اخلاقه و شمائله صلی الله علیه وسلم

انس میگوید که تا ده سال نبی صلی الله علیه وسلم را خدمت کردم پس هیچگاه مرا اف نفرمود - و
نفرمود که این چرا کردی - و نفرمود که چرا نکردی *

جابر میگوید هیچگاه از رسول خدا صلی الله علیه وسلم سوال نکرده شد که آن را رد کرده باشند *

انس گفته که زنی در عقل او فتور بود - پس گفت که ای رسول خدا مرا با تو کاری است
فرمود که ای مادر فلان تعین کن هر راهی که خواهی تا کار ترا انجام دهم - پس همراه آن زن در راه
روان شد تا آنکه او از کار خویش فارغ گردید ٭

انس گفت - رسول خدا فحش گو نبود و نه لعنت کننده و نه دشنام دهنده - بوقت عتاب میفرمود
چه شد او را - خاک آلوده باد پیشانی او ٭

ابو سعید خدری گفت که رسول خدا در حیا زیاده بود از زن دوشیزه در پرده نشسته - پس چون
میدید چیزی را که ناپسند میفرمود اثر ناپسندیدگی از روی او می شناختیم ٭

عائشه گفت که ندیده ام رسول خدا را هیچگاه بسیار خنده کننده که گوشت دهن شان نمایان
گردد مگر آنکه تبسم میفرمود ٭

عائشه گفت که رسول خدا برای نفس خویش در چیزی از کسی انتقام نگرفت مگر آنکه کسی حرمت
الهی را هتک میکند پس ازو انتقام میگرفت بهر خدا ٭

انس از نبی صلی الله علیه وسلم حدیث کرده که آنحضرت بیمار را عیادت میفرمود - و عقب جنازه
میرفت - و دعوت غلام قبول میفرمود - و بر خر سواری میفرمود - و روز خیبر آنحضرت را بر خر
نشسته دیدم که لگام او از رسن پوست درخت خرما بود ٭

عائشه گفت رسول خدا صلی الله علیه وسلم می دوخت کفش خود را - و می دوخت جامه خود و کار

عائشه گفت که آنجناب انسانی بود از انسانها - شپش تلاش میکرد درجامهٔ
از بز خود - و خود کار خود میکرد *

زید بن ثابت گفت که من همسایهٔ رسول خدا صلی الله علیه وسلم بودم پس چون
میشد پیغمبر فرستادی کسی را سوی من - پس می نوشتم برای او - وهرگاه ما یاد
با ما ذکر دنیا میفرمود - وهرگاه که ذکر آخرت میکردیم با ما ذکر آخرت می فرمود - و
میکردیم با ما ذکر طعام میفرمود *

عبدالله بن حرث گفت - کسی را از رسول خدا صلی الله علیه وسلم زیاده
ندیده ام *

باب ثواب هذه الامة

فرمود رسول خدا صلی الله علیه وسلم شدید ترین امت من در محبت من مردمان اند که بعد من
خواهند بود - هر یک از ایشان آرزو خواهد داشت که در العوض مال واهل خویش مرا بدیدن توانستی *

فرمود رسول خدا صلی الله علیه وسلم - همیشه از امت من گروهی خواهد بود بر پا دارند حکم
خدارا - زیان نتواند رسید ایشان را از آن کس که ذلیل خواست ایشان را یا
مخالفت ورزید با ایشان - تا آنکه حکم خدا یعنی موت رسد و ایشان
بر همین طریقه باشند *

تمت بالخیر